

Commissioned by

ON
THE
MOVE

Time to Act

**Jak brak wiedzy w
sektorze kultury
tworzy bariery dla
artystek i artystów z
niepełnosprawnością**

PODSUMOWANIE

WYKONAWCZE

listopad 2021

**RAPORT BADAWCZY PRZYGOTOWANY PRZEZ ON THE MOVE
NA ZLECENIE BRITISH COUNCIL**

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

Raport **Czas działać** powstał na zlecenie British Council w kontekście "Europe Beyond Access" – największego transnarodowego projektu realizowanego w ramach programu "Arts & Disability [Sztuka i niepełnosprawność]".

Współfinansowany z programu Unii Europejskiej "Kreatywna Europa" projekt "Europe Beyond Access" wspiera artystki i artystów z niepełnosprawnością w pokonywaniu różnorodnych barier w sektorze sztuk performatywnych.

Kluczowymi partnerami projektu są: British Council, Holland Dance Festival (Holandia), Kampnagel (Niemcy), Onassis Stegi (Grecja), Oriente Occidente (Włochy), Per.Art (Serbia) oraz Skånes Dansteater (Szwecja).

Wsparcie finansowe Komisji Europejskiej dla stworzenia niniejszej publikacji nie jest wyrazem poparcia dla jej zawartości, która odzwierciedla jedynie stanowiska jej autorów. Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialności za użycie zawartych materiałów ani za skutki użycia zawartych w niej informacji.

PODSUMOWANIE WYKONAWCZE

Czas działać jest pierwszym w historii transnarodowym badaniem dostarczającym mocnych dowodów na brak wiedzy i doświadczenia u przedstawicieli sztuk performatywnych w Europie niezbędnych do promowania równego dostępu artystów i artystek, ludzi zawodowo związanych ze sztuką i publiczności z niepełnosprawnością w sektorze kultury.

W oparciu o szeroko zakrojoną, otwartą ankietę obejmującą 42 kraje, serię wywiadów pogłębionych i analizę dostępnej literatury problemu, raportów i wytycznych *Czas działać* omawia bariery, które uniemożliwiają pracownikom kultury zapoznawanie się z twórczością zawodowych artystów/ek z niepełnosprawnością i jej prezentację, identyfikuje istniejące deficyty wiedzy i zaufania oraz stawia pytanie o to, kto powinien zwiększyć swoje wysiłki na rzecz promowania równego dostępu. Zlecony przez British Council raport został przygotowany przez sieć informacyjną ds. mobilności On the Move z udziałem ekspertów z sieci europejskich, m.in. Trans Europe Halles oraz IN SITU, i wykorzystaniem opinii pochodzących z prezentacji publicznych, w tym webinaru zorganizowanego przez Acesso Cultura (Portugalia) w czerwcu oraz wystąpienia na Sesji Plenarnej IETM [Międzynarodowej sieć na rzecz współczesnych sztuk performatywnych] w Lyonie (Francja), w październiku 2021 r.

Jednym z najbardziej uderzających wniosków wynikających z raportu jest potrzeba lepszego zapoznania się osób zawodowo związanych ze sztukami performatywnymi z twórczością artystów/ek z niepełnosprawnością. Ponad połowa uczestników/czek ankiety oceniła swój obecny stan wiedzy jako niski lub bardzo niski. Mniej więcej jedna na sześć pytanych osób w ciągu ostatnich dwóch lat nie widziała ani jednego przedstawienia zrealizowanego przez artystów/ki z niepełnosprawnością. Jak można się spodziewać, brak wiedzy był wymieniany jako jedna z największych przeszkód w promowaniu i uwzględnianiu większej liczby dzieł artystek/ów z niepełnosprawnością w programach. Na dzień dzisiejszy 48% respondentów/ek ma niewielki lub kompletny brak zaufania co do dostępności programów artystycznych dla artystek/ów z niepełnosprawnością.

Raport wskazuje na większe zaangażowanie w kwestii dostępu dla publiczności z niepełnosprawnością. Odsetek osób mających małe lub żadne zaufanie co do dostępności programów artystycznych dla publiczności z niepełnosprawnością był niższy i wyniósł 39%. Tym niemniej wciąż występują poważne braki w zakresie świadczenia, zwłaszcza jeśli chodzi o dostęp zdalny. Zaledwie 19% badanych obiektów i festiwali posiadało dostępną stronę internetową, a tylko

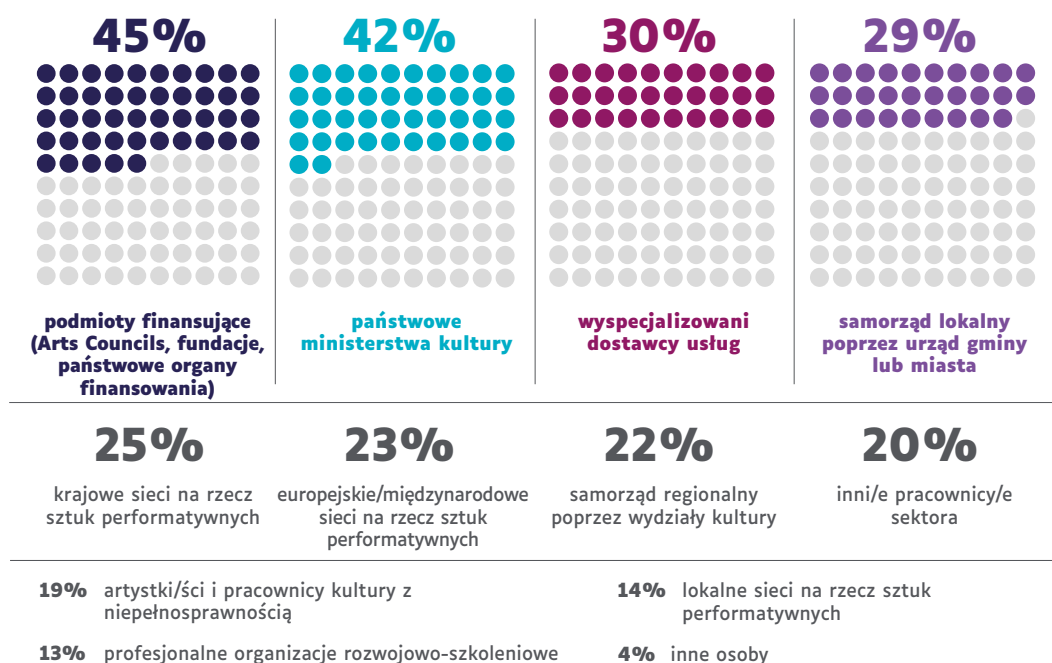
12% – dostępny proces rezerwacji. Badanie również wykazało, że pomimo podkreślania przez niektóre organizacje głównego nurtu ich powszechnej dostępności (silnych powiązań z sektorem sztuki i zdolności rozpoznawania wymagań dostępowych), indywidualni artyści i artystki z niepełnosprawnością oraz ich środowiska często miały poczucie, że ich szczególne potrzeby nie były dobrze rozumiane.

Jak zatem poprawić stan wiedzy i budować potencjał? Istnieje już obszerna literatura dotycząca tego zagadnienia, złożona z raportów, list kontrolnych i zestawów narzędzi, którą pracownicy kultury mogą się kierować w zapewnieniu szerszego dostępu. Niestety źródła te mają ograniczony obieg, częściowo dlatego, że koncentrują się na pojedynczych krajach lub dostępne są wyłącznie w jednym języku. Pod nieobecność lepiej zorganizowanych form poradnictwa i edukacji sami artyści/teki z niepełnosprawnością są często wykorzystywani jako nieformalne źródła doradztwa, za co rzadko otrzymują wynagrodzenie.

Ogólnie, jeżeli sektor kultury ma oferować równy dostęp, istnieje olbrzymia potrzeba dostarczenia obszerniejszych wytycznych i pogłębienia zrozumienia. Potrzeba ta była widoczna tak wśród osób, które wzięły udział w badaniu *Czas działać*, jak i tych, które udziału odmówiły. Wielu pracowników kultury, do których zwrócono się z prośbą o udział w badaniu, nie miało przekonania, że są w stanie odpowiadać na pytania związane z niepełnosprawnością, wskazując na brak wiedzy właściwej do wyrażania rzetelnych opinii, a zarazem podkreślając znaczenie samego badania i szerzej pojętej dostępności.

W odpowiedziach na pytanie o podanie istniejących źródeł informacji na temat dostępności, organy rządowe, takie jak ministerstwa kultury i państwowe rady sztuki, były rzadko wymieniane, z chlubnym wyjątkiem organów publicznych w Wielkiej Brytanii. Same podmioty finansujące zgłaszały słabą znajomość twórczości artystek/ów z niepełnosprawnością w ankiecie *Czas działać* i miały niski poziom zaufania co do dostępności ich własnych programów dla artystów/ek z niepełnosprawnością. Sytuacja ta wyraźnie kontrastuje z oczekiwaniami pracowników kultury, którzy uznają, że to państwowe rady sztuki i ministerstwa kultury powinny odgrywać rolę przewodnią w zapewnianiu wsparcia: 44,5% ankietowanych umieściło podmioty finansujące kulturę i sztukę pośród trzech interesariuszy w sektorze, którzy w ich mniemaniu powinni wносить największy wkład, podczas gdy 42% badanych wskazało na państwowe ministerstwa kultury.

Kto powinien robić najwięcej w zapewnianiu wytycznych, szkoleń i źródeł najlepszych praktyk?

Nieniejszy raport został przygotowany w czasie trwania pandemii COVID-19. Choć w ciągu ostatnich 18 miesięcy nastąpił wzrost liczby osób wykonujących pracę zdalnie oraz szerszy zwrot w stronę rozwiązań cyfrowych, co może wskazywać drogę w kierunku większej dostępności, osoby biorące udział w badaniu *Czas działać* wielokrotnie wyrażały obawy, że nieustępujące zagrożenia dla zdrowia w nieproporcjonalny sposób dotyczą ludzi z niepełnosprawnością, ograniczenie środków może zepchnąć strategię inkluzywności z agend podmiotów finansujących i innych działających w polu kultury, i że osoby z niepełnosprawnością znowu znikną z przestrzeni publicznej.

Zapobieżenie tym niebezpieczeństwom jest podstawowym zadaniem i odpowiedzialnością całego sektora kultury. Zabezpieczenie osiągnięć przeszłości przy jednoczesnej pracy na rzecz równej dla wszystkich przyszłości oznacza zabieganie o sprawniejsze finansowanie i prawo, wdrażanie transnarodowego podejścia do dzielenia się wiedzą i umieszczenie powszechnego włączenia i dostępności w sercu działania wszystkich organizacji i przestrzeni sztuki. Sektor kultury jest nastawiony na zmianę i rozumie jej potrzebę. Czas działać.

Tłumaczenie: Piotr Mierzwa